

Bitxoak

DIANA FRANCO EGUREN

Palentziako amama oso emakume soila zen hitzetan. Bazituen zenbait hitz dena adierazteko balio zutenak, tartean *bitxo* hitza: berba horren baitan kabitzen ziren zomorroa, behia, txakurra... eta batzuetan baita gizakia ere. Bitxoek auzokide latzak dituzte gizakiongan, ez baikara espezie lagunkoia, batez ere intsektuen kasuan. Horren adierazle, 2019an argitaratu zen *Etnofaunen munda mailako beherakada* ikerketa, non ohartarazten den zomorroen biomasa eta aniztasunak azken 40 urteetan jasandako beherakadaz.

Gaiaz kuxkuxeatzen, gizakion bizitzetan hain funtsezkoa den gaueko argiztapena zenbait bitxorentzat oso kaltegarria dela aurkitu dut. Adibidez zomorro hegalaria eta hegazti migratzaileentzat. Zomorroen kasuan, eguzkia eta ilargia erreferentziatzat hartzen dituzte haien gorputzen posizioa finkatzeko. Astroen argia eta argi artifiziala ez dituzte bereizten, eta azken horrekin topo egiterakoan, inguruan hegaldi eten-gabea egiten dute, zonbiak bailiran, posizioa mantentzeko senak gidatuta, nekeak jota jausi eta hil arte. Hegazti migratzaileen kasuan, askok gauez egiten du migrazio bidea, eta egunean atsedean hartu. Ibilbidean zehar, baina, ugarik bizitza galtzen du, hirietako argiak egunsentiarekin nahastuta erai-kinen aurka hartzen dituzten kolpeengatik.

Zorionez, bada munduan beste espezieengan sortzen ditugun kalteekin oso sentibera den jendea, eragin horiek txikitze-ko lan egiten dutenak. AEBetako Birdcast proiektua, esaterako, oso interesgarria iruditu zait. Herrian zehar banaturik dauden meteorologia-zaintzako radarren azpiegitura berrerabilita, denbora errealean txorien migrazioen intentsitatea erakusten duen mapa sortu dute. Informazio horrekin, txorien ibilbidean dauden eraikin arriskutsuak ezagutu dituzte, eta txoriak igaro behar diren orduetan bertako argiak itzaltzeko informazioa bidaltzen dute. Berrikuntza teknologikorako eremu erraldoia dugu hemen, bizitza erdigunean jartzen duten herriek jarraituko duten berrikuntza ildoak. ●

AFP/BENJAMIN CREMEL

BBCK Israelen alde egitera behartzen dituela salatu dute bere langileek

 JON FERNÁNDEZ GONZÁLEZ

Israel/Palestina informazioari buruz BBCren erabaki editorial opakuen eta zentsuraren inguruan gure kez-
kak adierazteko idazten ari gara", dio idatziaren lehen esaldiak, eta zentsu-
ratutako dokumental baten berri eman-
ten du hasieran. BBCK Gaza: Medics
Under Fire dokumentala emititzea ez
zuela onartu salatu dute gutunean. Do-
kumentalak hedabidearen politikak
eta arauak betetzen zituela ziurtatu
dute, baina "erabaki politikoa" izan
zela ez zabaltzea, BBC "Israelgo Gober-
nuarekiko kritiko hautemanak izateko
beldurrak jota dagoelako".

Gutunean adierazi dute ez dutela
bilatzen BBC alde batean edo bestean
kokatzea, kazetariak "beraien lana gar-
dintasunez egitea eta testuinguru ego-
kian berriak ematea" baizik. "BBCKo
goi mailetan hartutako erabaki opa-
kuek zapuztu dituzte gure ahaleginak,
eztabaidarik eta azalpenik gabe". Hu-
tsune ugari seinalatu dituzte BBCKo
kazetariak: "Erakunde gisa ez dugu
analisi esanguratsurik egin Erresuma
Batuko Gobernuak palestinarren aur-
kako gerran parte hartu izanari buruz.
Ez dugu arma salmenten edo horien
ondorio juridikoen berri eman".

"PALESTINARREN AURKAKO ARRAZAKERIA"

Hori guztia "ez da kasualitatez gertatu,
nahita izan da", diote gutunaren sina-
tzaileek, eta arazo orokorrago baten
barruan kokatu dute: "BBCK Palestina-
Israeli buruz ematen dituen berrien
parte handia palestinarren aurkako
arrazakeriak" definitzen du.

BBCKo kazetarien arabera, 2023ko urriaz geroztik telebista
kateak Israeli eta Palestinari buruz
argitaratutakoek ez dituzte komuni-
kabidearen "estandarrik" betetzen.
"Amildegia bat dago BBCK Gazan eta
Zisjordanian gertatzen ari denari
ematen dion jarraipenaren eta gure
publikoak ikus dezakeenaren artean,
iturri sinesgarri askoren bidez zabal-
tzen ari baita, giza eskubideen era-
kondeak, NBEko langileak eta tokian
tokiko kazetariak barne". Errrealita-
tea desitxuratzea egotzi diote beren
komunikabideari: "Jakin badakigu
BBCren informazio-eskaintza ez da-
torrela bat errealtatearekin. Telefo-
no bat duen edonork ikusi ditu Ga-
zako eta Zisjordanian irudiak, baina
BBC News-ek 'gai konplexua' dela
esanda nahasten ditu". ●